

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Mediolanum venit. cultum Dominicæ primæ Quadragesimæ tuetur.
Brixensem ecclesiam incipit recognoscere. cap. 9.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

tionem, pertineret, auide accurrebant; & mire tamquam patri confidentes suppeditabant: aut vero solo exemplo excitati multa ipsi pie, religioseque faciebant: quod semel dixisse sufficiat. Eius causa clerus Venetus, qui more laico caputis rotundis uti solebat, ea tunc quidem sumpsit, quibus crucis figura formatis, clerici reliqui utuntur. Et eius item monitu, Episcopi, qui circiter sexdecim ad eum quamdiu ibi esset, colendum, sectandumque conueniebant; & pallia clericorum communia adhibere consueuerant; alijs pro dignitate personæ uti cœperunt indumentis. quos etiam ut ad suam quisque ecclesiam, se conferrent, cum diutius multi abessent, Venetiisque fere habitarent; grauius cohortatus est: ac ea de re Pontificis auctoritate moneri, iuberique eos curauit. Eo tempore apud ciuitatis principes actionibus iam viam muniuit, quantum potuit, quæ in Brixienfis ecclesiæ rebus recognoscendis ei suscipiendæ erant. Atque Venetorum res, atque animos eo statu, sibi visus est reperire, ut de ipsa ecclesia; non abs se quidem, qui plus satis negotijs districtus erat; sed ab alio Antistite Apostolica auctoritate lustranda, & recognoscenda cogitare, & cum Pontifice agere cœperit. quod munus postero anno Augustinus Valerius Episcopus Veronenfis, adnidente Carolo suscepit.

Mediolanum venit. cultum Dominicæ primæ Quadragesimæ tuetur. Brixiensem ecclesiam inicit recognoscere.

GAL. IX.

Venetijs cum discessisset; Brixiam recta proficisci in animo habebat, & eius ecclesiæ recognoscendæ initium facere; quod necessarijs de causis in id tempus distulerat: Sed erat de Dominicæ illius cultu retinendo sollicitus, quam Mediolanensis Quadragesimæ caput esse, postremò etiam Pontifici probauerat. quo die item solenne illud sacræ communionis conuiuium cum filiis suis cupiebat celebrare. Itaque Mediolanum venit, sexta ante ipsam Dominicam diem se

ria: ubi incredibile est, quantum gaudij, & iucunditatis, inuisus ille dictus, & intolerabilis, aduentu suo excitauerit in vniuersa ciuitate. Hora igitur qua eum ingressurum audierant, frequentes fuere Mediolanenses in vijs, quibus erat transiturus: audito autem campanarum sono, qui eo appropinquante, sacri honoris causa; in omnibus ecclesijs præscriptus erat; repente concursus fuit maximus; ita ut viæ amplæ, & longissimæ ab orientali porta vltima, ad maiorem ecclesiam plane completerentur. immo quamplurimi extra muros prodire obuiam Patri desideratissimo. Et mulier quædam pietati insigniter dedita, moram, ut alij, non ferens, ad passuum duo fere millia progressa; ut Carolo propinqua fuit, muliebri verecundia omissa, quasi mentis minime compos, sese ad mulæ pedes lachrymans abiecit. Igitur Carolo ingrediente, tum charissimum ab eo salutaris signi beneficium auide excipiebant; tum passim mares, fœminæque præ gaudio lachrymabantur: neque piæ voces continebāt. En venit, iam adest Pastor noster, quem negabant reuersurum. plurimi reuerentia propemodum ex abundantia gaudij, & amoris abiecti; nisi hanc maiorem ducere velimus reuerentiam; minime se à vestimentis, aut iumento saltem tangendo continebant. ut sæpe circa Carolum constipati sese inuicem comprimerent. alij non contenti semel vidisse; crucisque figura paterna manu signatos esse; præcurrebant, & rursus expectabant, ut cumulatiùs explerent desiderium suum: qua specie religionis plenissima, publica que amoris præcipui significatione, neque alij multi, neque Carolus ipse, lachrymas tenere poterat. Recta venit ad ecclesiam maiorem: ibi precatus, ad altare manus ascendit; populo, qui ut in maximis celebratibus templum illud impleuerat, celebriter benedixit; & cum gaudio,

gaudio, paceque dimisit. Honos, & concursus ille, totus amoris, ac pietatis fuit, nihil fuci, nihil ambitionis, aut industriae. ciuitatis rectores: aut principes, viri, si vnum, aut alterum excipias, non affuere; ne displicerent in eo Gubernatori. hæc fere magnatum est miseria: vt humanis de causis, modo hæc, modo illâc impediti, piarum rerum saepe sint expertes. Sed domum postea salutatum magna frequentia, quasi tunc primum venisset, non autem sex tantum menses ab fuisset, sine mora confluerunt omnes; maxime cum ipse quoque Gubernator eiusmodi minime defuisset officio. Multa Carolus, vt solebat Roma gregis suo attulit: nam præter globulos sacre indulgentiæ nomine insignitos: alia cœlestia dona, toti prouinciæ profutura impetrauit: ijs qui concionibus, qui celebriori Missæ, qui vespertinis precationibus festo die interessent: qui signum parochiæ suæ, sacerdotemque sequentes, ordine ad ecclesias, quando opus esset, pie procederent: alia, quæ litteris Pontificijs editis continentur. Die igitur dominico, de quo sollicitus fuerat, summo mane, sanctissimæ Eucharistiæ præbendæ operam dare cepit: & in eo, quamuis adiutoribus adhibitis, continenter perseverauit, donec tribus horis tantum nox abesset. quo tempore ægre quidem, sed tamen innumerabiles fere sine cœlesti illo cibo dimisit; cuius gratia tota die in ecclesia manentes terreno caruerant: at qui eodem tempore in ecclesijs quoque suis parochi eodem munere perfuncti erant. Cum ad eam horam perseverasset; quasi labore neque fractus, neque fessus; Vespertinarum tamen precum officio carere, quod ex veteri ecclesiæ instituto, Pontificialem ritum postulabat, hand concionandi munus omittere noluit. Ita diei celebritas bene; pieque admodum ei procedebat; vt sacris ab aurora ad

noctem perductis; clerus, populusque toto die in templo frequentissimus; plene tempus illud animæ daret, quod penitus solebat tribuere corpori. Sed Carolo concionante, noua turba, tubarum clangor, & strepitus equitum ex propinquo palatio interuenit. constituerat Gubernator quamquam edictum; & poena anathematis statim post factum subeunda, iam Caroli iussu renouata erat, eque strepem ludum eo die omnino committi: rogaueratque multos Mediolanenses; neque impetrauerat. itaque leuis armaturæ equites ex agro Papiensi, homines aduenas, per eorum ducem, minime aduenâ, & quod agebatur plane intelligentem, accersiuit: & ijs adhibitis, quando aliaratione non poterat, ludos fecit. ipse cum filijs spectator fuit. Eam rem vxor pro religioso animo suo molestissime ferens; cum viro persuadere non posset; filijs saltem imperauit, vt omnino abstinerent: ipsa vero eo tempore ad vespertina sacra concessit. Eum postea equitum ducem primo misere victum; & paulo post, cum e carcere aufugisset, miserius de improviso interfectum ciuitas vidit: Carolus in dolore, quem ex tali facto cepit maximum; id solatijs sensit, quod præclarissimam eo die Mediolanenses recti sui sensus, aperitissimamque dederunt significationem. quam ciuitatem voluptatibus, & spectaculis eo tempore, dieque in primis, nullo modo posse carere; & vsque ad seditionem propterea Carolo aduersari velle, etiam atque etiam affirmabant; ea ne regio quidem Gubernatori contra Caroli edictum obsequi voluit: & non modo cibus in Quadragesima vetitis abstinuit; sed ipsum diem totum in ecclesia religiosissime traduxit. quæ quidem laus non plebi tantum, aut sceminis tribuenda est: nam vel in ludis recusandis patritijs, & equites cõmuni patrijs

religioni pulchre fatifecerunt. neque dubitandum, si ludus ipse postea repetitus fuisset, quin vel ipso exiguo spectatorum numero caruisset. immo, & milites ipsi fortasse, quantum postea perspici potuit, parere libere recusassent. Ad vindicandum eiusmodi sacrae auctoritatis, vt videbatur, contemptum; Carolus qui ludum fecissent, auctoresque faciendi fuissent, generaliter anathemate notatos proposuit. neque enim facile militum nomina haberi poterant, cum eminentia facie cucurrissent: sicuti neque facile poterat probari Gubernatoris, aliorumve iussus. spectatores autem ecclesiae ingressu interdictos ad normam edicti denunciavit. Quicumque spectauerant, qui si consuetos concursus attendamus, pauci fuerunt, factum dolentes, ad Carolum statim, eiusve ministros, veniae causa, etiam ex ipsa Gubernatoris domo omnes conuolarunt: facileque impetrarunt: quod non animo edicti violandi, poenamque ignorantes, tantum ex curiositate quadam accessissent. ex militibus, qui ludum fecerant, multi supplices venerunt: idemque petierunt: quod nonnulli consecuti cum essent: alij enim edictum ignorauerant: alij minis compulsi erant: Gubernator eos in carcerem trudi iussit: immo, & typographum cum eis, qui scriptum denunciationis illius proponendum impresserat: iratus enim dicebatur, quod de suggestu se praesente illud recitauerat concionator. harum vexationum causam, ne res ad iudicium ecclesiasticum reuocaretur, aliam obtendebant. vulgo etiam ferebatur nonnulla Gubernatoris excusatio: illam anathematis sententiam valere non putasse, propter appellationem tempore edicti renouati interpositam: at Lupus mirifico animi ardore concionator Hispanus, & Gubernatorem priuatim reprehendebat; & publice magna libertate voci-

ferabatur: nimis indignum esse, sacramentum parui pendit: palamque ipsi, eiusque consiliarijs, sacraeque eorum confessionis ministris auctoritate diuina minabatur. Non multo post autem, tum qui carcere tenebantur, dimissi sunt: tum quibus opus erant, facultate Iubilei nomine a Gregorio concessa, liberari poenis ecclesiasticis potuerunt. quam concessionem Carolus, statis supplicationibus indictis celebrauit. mox Brixiam contendit: eiusque res ecclesiae cognoscere iam tandem instituit. ac ad postremos Quadragesimae sanctos dies, Paschalemque celebritatem cum grege suo, agendam, reuersus, Gubernatorem domi salutauit; ob id in primis, vt hominem de ijs quae commiserat patrio animo moneret, corripereque. Fecit grauius, vt res postulabat: ea oratione homo visus est affici vehementer: & tamquam stupens sublati oculis, Magnum est, inquit, ea induci in Mediolanensium mores, quae seruantur alio loco nullo. at eodem magis latandum erat, quo religiosius praecipuo Dei munere Mediolanenses, perfectiusque, pro naturae suae bonitate, ardoreque Pastoris viuerent. gratias tamen is Carolo egit; & abeuntem honore etiam maiore, quam solebat profecutus est: cuius aspiciendi potestas ei in posterum futura non erat: etenim multos iam dies haud bene valebat; cordis quodam cruciatu quandoqueangebatur: & nonnumquam viribus, sensibusque destitutus concidebat. febris demum vehemens illum celeriter confecit. de quo morbo paulo post festum Paschatis, Carolo Brixiam reuerso cum nunciato esset; de eo coram iuuando, praesertim, si quo animae vinculo ob superiora facta teneretur, amanter cogitare coepit. cumque nonnullos qui auderamus ea de re consuleret, a tam insigni charitatis officio, minime abducendum existimauimus. ita equis ad cursum

sum dispositis vsus, quoniam summa festinatione opus erat: paucis horis passuum sexaginta millium itinere confecto, Mediolanum venit; rectaque ad hominem iacentem accurrit. eum morti propinquum, nulloque, quod perspicere posset sensu, cum offendisset; mansit ibi tamen. donec efflaret animam: eaque omnia praestitit, quae tali casu ab amantissimo non dicam Episcopo, sed parocho possent expectari. vxori deinde, ob magnam praesertim eius pietatem, & filijs, quantum potuit, nullum a se officium ad leuationem, subsidiumque deesse passus est. mortui animae sanctissimi sacrificij, quod ipse fecit, statarumque precum celebritate vna cum suorum canonicorum collegio in templo Pacis, vbi sepeliendus erat, suffragatus est. in media Missa, cadaver in conspecto posito concionem habuit de morte, deque humanarum rerum conditione: quae officia, & nobilissimo Principi honori, & Carolo magnae laudi fuere.

Carolo Roma profecto, oblatum est rursus Pontifici libellus, in quo querelae omnes ad Carolum actis continebantur; & huc fere tendebant, vt ostenderent, Carolum multis praescriptis, iussisque populum Mediolanensem intoleranter premere: sancti Ambrosij instituta (diem illum primum Quadragesimae significabant) tollere. infamiae, atque adeo impietatis notam inurere ciuitati, cui seruandae tot remedia necessaria viderentur. ad quae breuiter Carolus, modestissimeque singillatim respondit: quae ageret, Mediolanensibus esse facilia; plurimis etiam iucunda: summo studio Ambrosiana instituta sese obseruare, & tueri: vt gregem suum, quod eius optima natura ferebat, postulabatque, optima disciplina institueret, curare: id non dedecori, aut infamiae illi, sed summae laudi esse, ac saluti. omnia idoneis argumen-

tis demonstrauit. Sed Pontifex quoque, tota negotiorum eiusmodi ratione iam bene cognita, ipse pro Carolo, notis manu sua libello appositis, respondit: neque vnumquam ab eo abduci potuit, quod praesente Carolo decreuerat. Cum autem id legati saepe memorarent; res Mediolanenses, aliorum locorum, Romae praesertim similitudine habendas: ea de causa existimatum est; consuetos cursus ad pallium quoddam consequendum; aliosque ludos eiusmodi, qui Romae ante Quadragesimam fiebant, iussu Gregorij tunc esse sublatos. quo etiam tempore Pontifex ipse, dum per eos dies alij voluptati seruirent, staret septem Urbis ecclesias cum multis Cardinalibus religiose visit. Sed litteris ciuitatis nomine Pontifici missis ita Pontifex respondit.

Gregorius Papa XIII. Dilecti filij, salutem. Ex vestris litteris, quas ternas diuersis temporibus accepimus, atque ex sermone oratorum vestrorum, cognouimus ea, quae de decretis dilecti filij nostri Caroli Cardinalis sanctae Praxedis, eiusdemque Pastoris vestri, nos scire voluistis; quaeque exponi vestrae ciuitatis, ac prouinciae multum interesse existimatis. Quod illius innocentiam, integritatem, vigilantiam, Dei gloriae, atque animarum salutis zelum in ecclesiastica disciplina restituenda, & tuenda agnoscitis; recte, sapienterque facitis. sic enim debitum virtuti testimonium tribuitis: dumque talibus factis letamini, vestram quoque pietatem, ac Dei timorem declaratis. Qui timent te, videbunt me, & letabuntur, inquit Propheta, idque magno cum fructu: reddit enim haec letitia vos eiusdem cum Pastore

Pontificis responsum ad Mediolanensem litteras.

Pontifex legatos Mediolanenses dimittit. litteras ciuitatis respondet.

CAP. X.